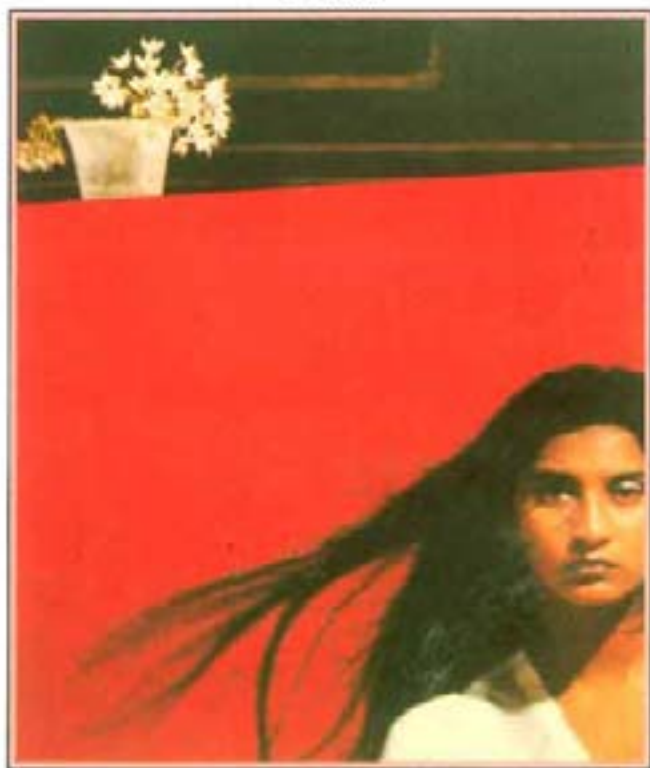

Julia Alvarez
SALOMÉ
UREÑA

roman

İngilizce aslından çeviren
DİLEK ŞENDİL

Julia Alvarez
SALOMÉ UREÑA

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Yayına Hazırlayan
Seçkin Selvi

Dizgi
Gelengül Çakır

Düzelti
Fulya Tükel

Montaj
Mine Sarıkaya

Kapak Düzeni
Semih Özcan

İç Baskı
Özal Basımevi

Kapak Baskı
Çetin Ofset

Cilt
Eko Ofset

1. basım : 2004

ISBN 975-07-0450-9

© 2000, Julia Alvarez / Akcalı Telif Hakları Ajansı /
Can Yayınları Ltd. Şti. (2002)

Julia Alvarez
SALOMÉ UREÑA

ROMAN

İngilizce aslından çeviren
DİLEK ŞENDİL

ÇAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı
In the Name of Salomé

Julia Alvarez, 1950'de New York'ta doğdu. Doğumundan kısa bir süre sonra ailesi Dominik Cumhuriyeti'ne göç etti ve Alvarez'in çocukluğunun büyük bir bölümü burada geçti. Alvarez'in babasının da yer aldığı bir yeraltı hareketinin, Trujillo diktatörlüğünü devirme girişiminin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine aile yeniden New York'a döndü. ABD'nin birçok üniversitesinde yaratıcı yazarlık ve edebiyat dersleri veren Alvarez, ABD'ye göç eden bir ailenin iki kültür arasında yaşadığı çatışmaları konu edinen ilk romanı *How the Garcia Girls Lost Their Accents*'i (Garcia Ailesinin Kızları Şivelerini Nasıl Yitirdiler) 1991'de yayınladı. Alvarez, 1994'te yayımlanan ikinci romanı *In the Time of the Butterflies*'da (Kelebekler Zamanı), Dominik Cumhuriyeti'nde Trujillo yönetiminin kadınlara uyguladığı şiddeti ele alan bir öykü anlattı. Şiir ve öykü kitapları da yayımlanan yazar, 2000'de yayınlanan *Salomé Ureña* (In the Name of Salomé) adlı romanında melez bir kadının trajik aşk öyküsünü dile getirdi.

Dilek Şendil, 1979'da Kadıköy Maarif Koleji'ni bitirdikten sonra üç yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. Bugüne değin çeşitli yayınevleri için yirmiden fazla kitap çevirdi. Dilimize kazandırdığı yapıtlar arasında Maria Todorova'nın *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek*, Richard Ford'un *Bağımsızlık Günü*, William Trevor'un *Felicia'nın Yolculuğu*, Zvi Elpeleg'in *Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketinin Kurucusu Hacı Emin El-Hüseyni*, Doris Lessing'in *Mara ile Dann*, Timothy Findley'nin *Ölümsüzlük ve Pilgrim*, Sue Miller'in *Aşağıdaki Dünya* adlı kitapları sayılabilir.

Quisqueyanas valientes

Bu kitap senin için

*¿Qué es Patria? ¿Sabes acaso
lo que preguntas, mi amor?*

Anavatan ne demek?
İatlım, sen ne sorduğunun farkında mısın?
- Salomé Ureña

İÇİNDEKİLER

İlk Söz	11
---------------	----

I

<i>Uno: El ave y el nido (Kuş ve Yuva)</i>	23
Bir: Işık	42
<i>Dos: Contestación (Cevap)</i>	62
İki: Kışın Gelişi	83
<i>Tres: La fe en el porvenir (Geleceğe İnanış)</i>	103
Üç: Harabeler	124
<i>Cuatro: Amor y anhelo (Aşk ve İhtiras)</i>	146
Dört: Gölgeler	167

II

<i>Cinco: Sombras (Gölgeler)</i>	191
Beş : Aşk ve İhtiras	213
<i>Seis: Ruinas (Harabeler)</i>	239
Altı : Geleceğe İnanış	262

<i>Siete: La llegada del invierno (Kışın Gelişi)</i>	283
Yedi : Cevap	306
<i>Ocho: Luz (Işık)</i>	329
Sekiz: Kuş ve Yuva	349
Son Söz	368

İlk Söz

Poughkeepsie'den Ayrılırken

Haziran 1960

Kapıda duran, sütlü kahve tenli, uzun boylu, zarif kadın (Güney İtalyan da olabilir, Akdenizli bir Yahudi de, belki de aldığı yüksek notlar sayesinde geçmesine izin verilmiş açık tenli bir zencidir) son on sekiz yıldır evi diye bildiği boş odaları gözden geçirmekte.

Haziranın ortası, çatı katı sıcak mı sıcak. Yıllar önce göreve başladığında dekan, kampusa daha yakın, daha modern bir dairede kalmasını önermişti ona. Ama kabul etmedi. Çatı katlarını, gizli kapaklı yanlarını, evin içinde kendilerini yadırgayanların saklanabildiği köşe bucakları severdi. Üstelik alabildiğine güneş görüyordu. Işık huzmelerinin içinde kaynaşan toz öbekleri havayı canlandırırđı sanki.

Bu eski eve taze kan gerek artık. İkinci katta, hemen altındaki dairede oturan Müzik Bölümü'nden Vivian Lafleur yıllara meydan okuyor, ama kulakları eskisi gibi duymuyor, biraz sağırlaştı. Ayağı sımsıkı pedalda, piyanosundan çıkan ses her geçen yıl daha bir gümbürdüyor. Ablası Dot, Kayıt Bölümü'nden emekli olup 'küçük' kardeşinin yanına taşınalı epey oldu. "Viv, abuk gel," diye seslenir bazen yattığı odadan. Müzik sesi kesilir. Dot mu

çağırıyor yoksa? Giriş katında, Tarih Bölümü'nden emekli Florence var, yeniden göreve çağrıldı, Yale mezunu genç ortaçağ tarihçisi sokakta açılan bir çukura düşüp ayak bileğini kırmış da. "Nasıl sevindim, anlattamam," demişti Flo posta kutularının önünde rastlaştıklarında. "Maine'deki o kulübede az kalsın keçileri kaçırdım."

Kendisi de onu bekleyen boş günler yüzünden kaygılı. Ne çocuğu var, ne annesi; kuşakları birbirine bağlayan zincirden kopmuş bir halka o âdeta. Oradan giderken geride bıraktığı, emekliliklerine az kalmış birkaç yakın öğretmen arkadaşıyla İspanyolca dilek kiplerini iyice bellettiğini umduğu -keşke- ölümsüz genç öğrencileri yalnızca.

Kendini bırakmaması gerek, pas tutmaya göz yummamalı. Yıl 1960. Kûba'da Castro ve sakallı arkadaşları, yaratmak üzere oldukları yeni ülkeyle ilgili tüyler ürperten, harikulade sözler ediyorlar. Geçen yıl Çinliler enseindeyken, bir yak sırtında Tibet'e kaçan Dalay Lama bir bildiri yayınlamış geçenlerde: Kişi düşmanlarını sevmeli, yoksa her şey kaybolur. (Ama sen her şeyini kaybettin, diye içinden geçiriyor Camila.) Bu kış Vivian Fuchs önderliğinde Antarktika'ya bir gezi yapıldığını okumuştü. Sir Vivian nükleer atıkların oraya atılmayacağına dair söz istemiş dünyadan. (İlle de bir yere atılmak zorunda mı?) Bunları iyiye yormalı, bunlar iyiye işaret. Yeni edindiği bir alışkanlık değil tasaları uzak tutmaya çabalamak, annesinden öyle görmüştü. Kuşkusuz genel görünüm bazen enikonu iç karartabiliyor. Peki o zaman ne yaparsın? Dilek kiplerine sığınırsın (diye aklına getiriyor). Bir dilek tutarsın. *Olasılığa aykırı, gerçeğe aykırı bir dilek.*

Eşyalarının çoğunu önceden yollamıştı, yılların birikimini arkadaşı Marion'la birlikte elden geçirip önemlilerini seçerek sandıklara, kutulara doldurmuşlardı. Ya-

nında bavuluyla az önce okul çalışanlarınca arabaya taşınan, içi annesinden kalma yazılar ve şiirlerle dolu sandık olacak yalnızca. Daha birkaç ay öncesine kadar bir işaret bulmak uğruna o şiirlere sığındığını düşününce! Yaşamındaki büyük sorunu çözmek için kolayca kaçmasına gülüyor. Annesinin şu ya da bu şiirinin başlığı altında sürdürdüğü onca yaşantı geliyor gözlerinin önüne. Peki bu yenisinin başlığı ne olmalı? 'Geleceğe İnanmak' mı? Yoksa 'Kışın Gelişi' mi ya da (neden olmasın?) 'Aşk ve Hasret'?

Korna çalıyor gene. Eğer çarçabuk aşağı inmezse, bunun başlığı da 'Yıkım' olabilir! Marion yola çıkmak için sabırsız, yanakları al al olmuş, sövüp sayarak arabayı döndürürken direksiyon elinden kaçıyor. Erkeklerden biri öfkeyle "Kadın şoför işte!" diye mırıldanıyor.

Marion'la yeni kocası (on yıldır birlikte yaşamalarına rağmen sonunda evlilik teklifi yapmayı akıl eden) Les taşınmasına yardım etmek için uçakla gelmişlerdi. Şimdi de iki eski arkadaş kiralık arabayla Florida yollarına düşeceklerdi. Mairon'la Camila bu son yolculuğa baş başa çıkabilsinler diye, Les çoktan New Hampshire'daki kızının kapısına postalanmıştı (Marion'ın tabiri bu). Baltimore'a kadar gidip Jacksonville'e kıvırlarak Key West'e inecekler, oradan feribota binip ver elini Havana. Marion yol boyunca onu planlarından caydırmaya çalışacak.

"Tanınmış kimselerin hepsi oradan kaçıyor."

"İyi ya, öyleyse benim için sorun yok demektir. Ben 'Hiç kimse'yim - Sen kimsin?'" Bir zamanlar evinde ziyaret ettiği, yeteneğinin sönmeyen ateşi ona kendi annesini çağrıştıran Bayan Dickinson'dan alıntı yapmaya bayılır Camila. Emily Dickinson Amerika Birleşik Devletleri için neyse, Salomé Ureña da Dominik Cumhuriyeti için odur - ya da öyle bir şey. Yeğenlerinden biri, galiba Lupe, Camila'nın onlara giderken götürdüğü kitaplarıdaki eşleştirme oyunlarına pek meraklı. Ama Camila'dan ne zaman her şeyi yerli yerine koyması istense, tedirgin

olur. İçinden söyleniyor kendi kendine: Hayatıma bak, bir ileri, bir geri, bir şuraya, bir buraya.

İşte şimdi yine yollarda –“Davul mu çalsak, trampet mi, yoksa flüt mü?” diye laf atıyor Marion–, yuvasına, daha doğrusu ona en yakın yere gidiyor. Trujillo ile birlikte ülkesi yaşanması olanaksız bir durumda çünkü. Her şey düzelir belki, kimbilir?

“Sen hiç kimse olur musun, Camila?” diye azarlıyor arkadaşı. “Alçakgönüllülük taslamana gerek yok!” Marion övünmekten hoşlanır. Ülkenin ortabatısında doğup büyümüş, bu nedenle birilerinin etkisine girmesi çok kolay, özellikle de kıyı eyaletlerinden ya da yabancı ülkelerden gelenlerin. (“Camila’nın annesi ünlü bir şairdi.” “Babası devlet başkanıydı.” “Ağabeyi Harvard’da Kültür Tarihi profesörüydü.”)

Belki de Marion, Camila’nın önemini anlaşılmasını sağlayarak, bu ülkedeki yabancılar ve zencilerle ilgili önyargıların önünü keseceğini düşünüyordur. Oysa akıllanmış olması gerekirdi. Marion nasıl unuttur, yıllar önce bir yaz Camila Kuzey Dakota’da Reed ailesinin yanında kalırken, ön bahçede ateşe verilen haçı?

“Başka yardım gerekiyor mu Bayan Henry?” İrikıyım müstahdemlerden biri seslenen. Adı Henríquez (vurgu ‘i’ sesinde), Camila kaç kere söylemiştir kimbilir, tane tane tekrarlatmıştır üstelik, ama ne zaman onlara işi düşse, bir de bakar ki çoktan unutmuşlar. Bayan Henry derler, Bayan Henriette derler.

Arkadaki Üniversite Caddesi’nde uçuk renkli şömi-ziye elbiseli bir grup yeni mezun genç kız son buluşmalardan birine doğru koşturuyor. Taze dalında tomurcuk vermiş çiçekleri andırıyorlar.

İçlerinden biri ansızın geri dönüyor, güneşten korunmak için bir elini gözlerine siper etmiş, saçları kızıl bayrak gibi dalgalanıyor. “*Hasta luego, Profesora!*” diye bağı- rıyor çatı katındaki pencereye doğru.

Beni görmüş olamaz, diyor profesör içinden. Buradan çoktan gitmiş bulunuyorum.

Ayrılmadan önce istavroz çıkarıyor – altmış üç yıl önce annesinin ölümünden beri kurtulamadığı bir alışkanlık.

Baba, Oğul ve annem Salomé adına.

Annesinin tek kız kardeşi, teyzesi Ramona'dan öğrenmişti bunu. Sevgili Mon, başının tepesine topladığı kara saçlarıyla yusuvarlak, kahverengi tenli bir Dominik Budasıydı âdeta, gelgelelim Budalığın eriştiği dinginlikten iz yoktu onda. Dine bağlı olmaktan çok boş inanlara sarılan biriydi, üstelik huysuz mu huysuzdu. O günlerde anneye babanın elini öpmek ve evden ayrılmadan önce dualarını almak âdettendi, *La bendición, Mamá. La bendición, Papá.*

(Amerikalı kızlara bu eski gelenekten söz ettiğinde yüzlerini ekşitmişlerdi. Cooperstown'dan gelen çilli tombul kız kötü bir koku almışçasına ağzını çarpıtarak, "Ne saçma," demişti.)

Annesi Salomé'nin ölümünden sonra, ondan hayır duası almak için Mon Teyzesi bu yolu göstermişti Camila'ya. Yıldan yıla belleğinde silikleşerek gerçekliğini yitiren; sonunda annesinden geriye annesinin öyküsü olarak kalan anılardan güç bulmasını öğretmişti.

Bu sözcükler kimi zaman dua, kimi zaman lanet olsun anlamına gelir – şimdi de aşağıda ciyak ciyak öten kulakları tırmalayıcı kornayı duyup homurdanıyor Camila. Marion bu gidişle Dot'ın yüreğine indirecek. İki kız kardeş üst kattaki sessiz komşularına her zaman kibar davrandılar, ürkünücü olmayan yabancılara oralıların lütfettiği türden bir kibarlık. Camila da Dot'ın her kış ona ördüğü birbirine hiç uymayan berelerle atkuları arada bir takip değerini bildiğini göstermek zorunda kaldı.

Bir zort daha, arkasından da, "Hey, Cam! Yukarıda

Julia Alvarez

SALOMÉ UREÑA

Kırmızı üniformalılarla mavi üniformalılar... Biri başa geçtiğinde baban eve dönüyor, öteki başa geçince baban ya hapiste, ya sürgünde. Neyse ki bu renk değişikliği sık sık, kimi zaman gününbirlik bile oluyor da hasret uzun sürmüyor. Kızların şair olması mı? O nasıl söz! Okuyup yazmaları bile yasak. Tanıdık mı geliyor bu ortam? Hayır, çok uzaklardan, Haiti ile Dominik Cumhuriyeti'ne ev sahipliği yapan Karayipler'deki bir adadan söz ediyor roman. *Salomé Ureña* 1850'lerde Santo Domingo'da yaşamış bir kız çocuğu. Zaman içinde onu, yaşadığı toprağı 'özgür bir yurt' haline getirmeye çalışan devrimci bir kadın ve devrimci bir şair olarak görüyoruz. *Salomé Ureña*, işte bu kadının yaşamını, ülkesini, insanların anlatıyor bize. Yazar *Julia Alvarez*, *Salomé*'nin yaşamöyküsünü, ABD'de profesör olan kızı *Camila*'nın ağzından anlatıyor ve değişik bir anlatım tarzı getiriyor. Roman, kronolojik bir süreç izlemek yerine, 1960'ta ABD'deki görevinden emekli olup Küba Devrimi'ne katılmaya hazırlanan *Camila* ile başlayıp, bir geri, bir ileri mekik dokuyarak anne ile kızın öyküsünü bütünleştiriyor. *Salomé*'nin yaşamı 1856'dan 1894'e ilerlerken, *Camila*'nın anıları da 1960'tan doğum yılı olan 1894'e doğru geriye gidiyor ve annenin ölümüyle kızın doğumu buluyor. Yalnız bir bölümünü ABD'de, bir bölümünü doğum yeri olan Dominik'te geçiren Bayan *Julia Alvarez*, bir ülkenin tarihini masalsi bir gizem içinde aktarırken, ana-kız arasındaki büyüleyici bağdan her şeyi kucaklayan bir insan sevgisi doğuyor.

Kapak fotoğrafı: ESTHER HAASE / TONI CATANY

ISBN 975-07-0450-9

9789750704505

<http://www.canyayinlari.com>